

Agendapunt 2.1.2 Verkenning en inzet gewasbeschermingsmiddelen

Datum	25 augustus 2025, AAC LG 18 September 2025,
Portefeuillehouder	AAC R&L: [redacted] (grondwater, drinkwater, KRW) AAC LG: [redacted] (landbouw) [redacted] en [redacted] (natuur), [redacted] en [redacted] (VTH)
Inlichtingen bij	1 ^e aanspreekpunt R&L: [redacted] en [redacted] 1 ^e aanspreekpunt LG: [redacted] (inhoud), [redacted] (juridisch)
Telefoon	R&L: [redacted] 06-[redacted] en [redacted] 06-[redacted] LG: [redacted] 06-[redacted] (juridisch) [redacted] 06-[redacted] (inhoudelijk)
Onderwerp	Verkenning en inzet gewasbeschermingsmiddelen

Kern van het onderwerp: Verkenning en inzet gewasbeschermingsmiddelen

Binnen IPO verband is de beleidsontwikkeling rondom gewasbeschermingsmiddelen nu niet belegd. Dit terwijl provincies vanuit zowel het oogpunt van het landelijk gebied als leefomgeving wettelijke taken hebben en de recente ontwikkelingen op het vlak van jurisprudentie om stellingname daarop vragen. Deze notitie heeft tot doel op basis van de bevindingen van een in opdracht van de AAC R&L en LG uitgevoerde verkenning naar de rollen, taken en verantwoordelijkheden van provincies en de recente jurisprudentie tot een besluit te komen omtrent het beleggen van de verantwoordelijkheden binnen IPO omtrent gewasbeschermingsmiddelen met bijbehorende opdracht. De hoofdconclusie van de verkenning alsmede uit de recente jurisprudentie is daarbij dat de toelating van gewasbeschermingsmiddelen door het College Toelating Gewasbeschermingsmiddelen en Biociden (CTGB) niet voorkómt dat er normoverschrijdingen zijn van gewasbeschermingsmiddelen in water en bodem en/of onacceptabele situaties ontstaan via verspreiding door de lucht. Ook betekent die toelating niet dat negatieve gevolgen voor omwonenden en voor Natura 2000 gebieden kunnen worden uitgesloten. Op 25 september worden de AAC's en BAC's in een verdiepende sessie nader geïnformeerd omtrent de uitgevoerde verkenning, jurisprudentie en aanpak Drenthe. Waarna in de BAC's LG en R&L van oktober tot besluitvorming wordt overgegaan.

Voorstel/gevraagd besluit: (Beeld, oordeel en besluitvormend)

De AAC LG en de AAC R&L adviseren de BAC LG en de BAC R&L:

1. Het komen tot een gezamenlijke aanpak op de in de uitgevoerde verkenning beschreven adviezen omtrent de wijze waarop de gezamenlijke provincies invulling kunnen geven aan hun rollen, taken en verantwoordelijkheden ten aanzien van gewasbeschermingsmiddelen, te weten:
  - a. Kennisontwikkeling en kennisdeling, met name over voorzorgprincipe en de (cumulatie van) effecten op Natura 2000-gebieden en op de gezondheid van omwonenden;
  - b. Versterking van de lobby richting het Rijk, om problemen al bij de toelating van gewasbeschermingsmiddelen te tackelen in plaats van achteraf;
  - c. Versterking van de effectiviteit van provinciale regels vanwege provinciegrensoverschrijdende effecten op natuur, water, bodem en gezondheid;
  - d. Creëren van een gelijk speelveld voor de agrarische sector tussen provincies door aanscherping van nationale wet- en regelgeving gewasbeschermingsmiddelen en/of uniformering van provinciale regels.
2. Op basis daarvan IPLG de opdracht te geven om in nauwe afstemming met R&L actief in te zetten op de coördinatie van het dossier gewasbeschermingsmiddelen over de bestaande sporen (KRW, grondwater, drinkwater, natuur, milieu (ZZS) en gezondheid) heen en daartoe een opdrachtbeschrijving uit te werken met de volgende punten:
  - a. Ondersteunen van de gezamenlijke provincies bij de punten genoemd bij 1;
  - b. Agenderen bij het ministerie van LNV en VWS van de discrepantie tussen het toelatingsbeleid van gewasbeschermingsmiddelen en overschrijdingen van normen in

Agendapunt 2.1.2 Verkenning en inzet gewasbeschermingsmiddelen

- water en natuur en onvoldoende afdekken van risico's voor de gezondheid en de oproep hierop te acteren;
- c. Lobby richting Tweede Kamer en politieke partijen
  - d. Evt. andere acties die voortkomen uit de punten onder 1
3. Vooruitlopend daarop op basis van de in bijlage 2 beschreven bevindingen uit de recente jurisprudentie gewasbeschermingsmiddelen in relatie tot N2000-gebieden:
- a. Bij LVVN aan te dringen op het zo spoedig mogelijk (doen) opstellen van een wetenschappelijk kader voor de beoordeling van de effecten van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen op Natura 2000;
  - b. In overleg met brancheorganisaties (voortouw LVVN) en milieuorganisaties (voortouw IPO) bespreken of – in afwachting van het wetenschappelijk kader – tot een werkbare situatie te komen, die rekening houdt met de belangen van verschillende partijen, waaronder het provinciaal belang van een werkbare handhavingslast.
  - c. In IPO-verband een handhavingskader op te stellen voor het behandelen van handhavingsverzoeken op het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen.
4. Ter uitvoering van de beslispunten onder 2 en 3:
- a. Een coördinerende portefeuillehouders aan te wijzen in de AAC LG en R&L en in de BAC LG en R&L: voor Landelijk Gebied is het voorstel om daartoe een portefeuillehouder vanuit VTH respectievelijk landbouw naar voren te schuiven. Voor Ruimte en Leefomgeving wordt de portefeuillehouder KRW en VTH voorgedragen;
  - b. IPLG de opdracht te geven een kwartiermaker te werven die zorgdraagt voor de uitvoering van de besluiten gedurende de periode van 1 jaar voor 2 dagen per week. Hiervoor wordt budget gezocht binnen de begroting van IPO en/of provincies die zorg draagt voor uitvoering van de besluiten.

Aanleiding/context

Er zijn op dit moment te veel overschrijdingen van gewasbeschermingsmiddelen in water en bodem. Ook zijn er zorgen over de verspreiding via lucht. De trend is niet positief. Steeds meer provincies nemen zelf initiatief en/of worden aangesproken vanwege zorgen omtrent de aanwezigheid van gewasbeschermingsmiddelen en de effecten op gezondheid, water en natuur. Tegelijkertijd zijn er zorgen in de landbouwsector over de mogelijkheden om plagen en ziektes te kunnen blijven bestrijden en de gevolgen die dat kan hebben op de voedselzekerheid.

Provincies worden aangesproken op hun verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van het water (grond-, drink- en oppervlaktewater), gezonde leefomgeving, vitale bodem en N2000-gebieden. Daarbij hebben provincies ook een rol als gebiedsregisseur van het landelijk gebied waarbij het belang van de landbouw een belangrijke rol speelt. Daarom is in opdracht van de AAC R&L en de AAC LG een gezamenlijke verkenning uitgevoerd naar de taken, rollen en verantwoordelijkheden van provincies op het gebied van gewasbeschermingsmiddelen in de volle breedte. De vraag die voorligt is of het haalbaar en wenselijk is om te komen tot een gezamenlijke IPO-inzet rond gewasbeschermingsmiddelen. De verkenning is hiervoor de basis.

Voor R&L vormt dit een uitwerking van de bestuurlijke opdrachten KRW, drinkwater, gezonde leefomgeving en ZZS. Voor LG is dit een onderdeel van de inzet voor natuur waaronder N2000-gebieden en landbouw als onderdeel van het landelijk gebied. De urgentie voor de verkenning bleek ook door de actualiteit in de vorm van gerechtelijke uitspraken in relatie tot N2000 en de zorgen van omwonenden ten aanzien van gezondheid. Deze actualiteit is meegenomen in deze notitie.

Agendapunt 2.1.2 Verkenning en inzet gewasbeschermingsmiddelen

De hoofdconclusie van de verkenning is dat de toelating van gewasbeschermingsmiddelen door het CTGB niet voorkómt dat er normoverschrijdingen zijn van gewasbeschermingsmiddelen in water, bodem en natuur en via verspreiding door de lucht. Ook betekent die toelating niet dat significante gevolgen op de gezondheid en Natura 2000 gebieden kunnen worden uitgesloten. Dit blijkt ook uit de recente uitspraak¹ van de Raad van State ten aanzien van lelieteelt dicht bij een Natura 2000-gebied in Drenthe. Bovendien volgt uit een recente (voorlopige) uitspraak² van het gerechtshof Den Bosch dat voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in die zaak een verhoogde zorgvuldigheidsnorm geldt uit oogpunt van de volksgezondheid in de fysieke leefomgeving. Deze houdt in dat de teler zich van gebruik van gewasbeschermingsmiddelen dient te onthouden op een afstand van minder dan 250 meter van omwonenden.

Bestuurlijke opdracht en besluit:

De opdracht voor de verkenning komt voort uit AAC LG 6 maart 2025 agendapunt 3g; AAC R&L 15 januari 2025 agendapunt 2.1.8).

Toelichting voorgesteld besluit:

Argumenten bij besluit 1 tot en met 4:

1. Het onderwerp gewasbeschermingsmiddelen raakt de rollen, taken en verantwoordelijkheden van provincies. Denk aan de taak voor bescherming van grond- en drinkwater, de doelen voor de KRW, de bescherming van N2000 gebieden, en het belang van de landbouw en de gezonde leefomgeving.
2. Gezamenlijke, domein overstijgende inzet is efficiënter, effectiever en cruciaal gezien de urgentie op dit dossier.
3. Door de actualiteit van de uitspraken in Drenthe en Limburg en de naderende deadline van de KRW is dit onderwerp urgent.
4. a. Een differentiatie tussen uitvoerende, uitwisselende en agenderende inzet doet recht aan de verschillende verantwoordelijkheid die provincies hebben.
b. Ruimtelijk instrumentarium kan niet worden aangewend als dat in strijd is met andere (Rijks) wet- en regelgeving, zoals de Wet op de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden.
5. Beide domeinen (R&L en LG) zijn betrokken bij het onderwerp gewasbeschermingsmiddelen, maar soms vanuit verschillende belangen. Daarom is het goed dat beide BAC's sturing kunnen blijven geven aan dit onderwerp, maar wel met een primaire coördinerende rol.

Kanttekeningen op besluit 1 tot en met 4:

- a. Provincies ondersteunen allen een gezamenlijke inzet, maar willen tevens autonomie behouden om – mede vanuit regionale omstandigheden – aanvullend beleid en regels te stellen.
- b. De gezamenlijke inzet vraagt extra menskracht en middelen. Echter, gezien het belang en de te verwachten efficiëntie en effectiviteit is een gezamenlijke inzet beter dan een individuele aanpak.
- c. Een gezamenlijke inzet zou in theorie de flexibiliteit en autonomie van provincies om hun eigen koers te kiezen, kunnen belemmeren. Echter, de gezamenlijke inzet wordt eerst ambtelijk en bestuurlijk afgestemd. Bovendien is een lappendeken aan/divers beleid voor ondernemers niet wenselijk.
- d. Het toelatingsbeleid voor gewasbeschermingsmiddelen wordt bepaald door het rijk via het CTGB. Echter, provincies hebben wel een verantwoordelijkheid voor de gezonde leefomgeving en een taak voor water, natuur en omgevingsbeleid.

Agendapunt 2.1.2 Verkenning en inzet gewasbeschermingsmiddelen

Uitkomsten bespreking werkgroep landbouw/AAC LG/portefeuillehoudersoverleg

De verkenning en deze notitie zijn besproken met medewerkers van IPO vanuit diverse werkgroepen (water, gezonde leefomgeving, bodem, landbouw, VTH, Natuur). Voor de verkenning waren twee sessies belegd met brede vertegenwoordiging vanuit de betrokken werkgroepen. Daarna is deze notitie besproken in dezelfde werkgroepen. De opmerkingen zijn verwerkt in de verkenning en in deze notitie. Enkele specifieke opmerkingen zijn:

- De primaire aandacht in het voorstel ligt op gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in de landbouw, maar de inzet kan ook breder worden getrokken.
- De (eventuele) IPO-inzet, ontslaat het Rijk er niet van om (blijk te geven) een voortrekkersrol te nemen om, in samenhang met Europese richtlijnen, via centrale instrumenten adequaat sturing te geven aan verantwoorde toelating en toepassing van gewasbeschermingsmiddelen met het oog op de te beschermen belangen van (grond)water, N-2000 en volksgezondheid;
- Naast de gevolgen voor natuur, water en bodem ook de effecten voor omwonenden meenemen en daarvoor mogelijk nieuwe provinciale regels op te stellen;
- Specifiek kijken naar ZZS en de mogelijkheid om hiervoor ook voor agrarische bedrijven regels op te stellen;
- In samenwerking met gemeenten bezien of voorbeeldregels voor gemeenten wenselijk zijn voor die situaties waar provinciale regels niet het meest geëigende instrument zijn;
- Inzet richting LVVN moet primaire gaan om een gezamenlijk minimum beschermingsniveau met behoud van de beleidsvrijheid voor provincies om de leefomgeving betere bescherming te bieden.
- Er ontbreekt nog een besluit of invulling met betrekking tot de vergunningplicht voor Natura 2000.
- Hoe verhoudt dit traject zich tot reeds ingevoerd beleid of beleid in ontwikkeling bij provincies.

Samenhang andere IPO-opgaven

Voor de verkenning naar gewasbeschermingsmiddelen is samengewerkt tussen Ruimte & Leefomgeving en Landelijk Gebied vanwege de taken van provincies ten aanzien van water (drinkwater, grondwater, KRW), vitale bodem en natuur, en het belang van landbouw als onderdeel van het landelijk gebied.

Consequenties

- Financieel:
Indien wordt besloten tot een actieve inzet, is er menskracht en middelen nodig. Zie besluit 5. Hiervoor wordt plan opgesteld die wordt voorgelegd aan AAC LG en R&L.
- Strategisch/bestuurlijk/juridisch:
De discrepantie tussen beleid en praktijk komt ook aan de orde tijdens de verdiepingssessie voor de BAC LG en R&L op 25 september en moet geagendeerd worden op het Bestuurlijk Overleg Landelijk Gebied (20/11) en Water (9/12).
- Haalbaarheid van resultaat:
De voorgenomen inzet zal niet leiden tot resultaat op de korte termijn, maar is wel essentieel voor de doelen en belangen op lange termijn. Denk bijvoorbeeld aan het belang van natuur, drinkwater en de KRW (resultaatverplichtingen voor 2027 en vervolg).
- Personele inzet:
Voor de voorgenomen inzet kan de huidige capaciteit van IPO en provincies benut worden, maar daarnaast is er extra menskracht en middelen nodig voor de coördinatie en kwartiermakersfase.

Vervolgstappen

**Agendapunt 2.1.2 Verkenning en inzet
gewasbeschermingsmiddelen**

- Na AAC R&L 10 september AAC LG 18 september 2025:
- Verdiepende sessie 25 september voor AAC en BAC LG en R&L. Hierbij wordt de verkenning van FloLegal toegelicht en is er gelegenheid voor informatieve vragen.
- BAC R&L 2 oktober en BAC LG 9 oktober 2025
- Lobby: inzet voor de formatieonderhandelingen na de verkiezingen
- Mogelijk inzet te agenderen op het Bestuurlijk Overleg Landelijk Gebied (eerstkomende is 20 november 2025) en/of Water in overleg met portefeuillehouders R&L en LG (VTH en Landbouw).

Bijlagen:

1. Analyse en advies provinciale inzet op gewasbeschermingsmiddelen
2. Uitspraken over en in relatie tot gewasbeschermingsmiddelen

Toelichting grondslagen

In dit document kunt u secties vinden die onleesbaar zijn gemaakt. Deze informatie is achterwege gelaten op basis van de Wet open overheid (Woo). De letter die hierbij is vermeld correspondeert met de bijbehorende grondslag in onderstaand overzicht.

J Art. 5.1 lid 2 sub e

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen